

Wyrok z dnia 24 września 2004 r.

II UK 473/03

Od rozstrzygnięcia Zakładu Ubezpieczeń Społecznych dotyczącego podania zainteresowanego badaniu lekarskiemu nie przysługuje odwołanie do sądu ubezpieczeń społecznych (art. 476 § 2 k.p.c.).

Przewodniczący SSN Maria Tyszel (sprawozdawca), Sędziowie SN: Jadwiga Skibińska-Adamowicz, Andrzej Wróbel.

Sąd Najwyższy, po rozpoznaniu na rozprawie w dniu 24 września 2004 r. sprawy z wniosku Hanny W. przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych-Oddziałowi w Ł. z udziałem Prokuratora Okręgowego w Ł. o skierowanie na badanie lekarskie, na skutek kasacji wnioskodawczyni i Prokuratora Okręgowego w Łodzi od postanowienia Sądu Okręgowego-Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Łodzi z dnia 15 stycznia 2003 r. [...]

o d d a l i ł kasację.

U z a s a d n i e

Sąd Okręgowy-Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Łodzi postanowieniem z dnia 15 stycznia 2002 r. [...] oddalił zażalenia złożone przez Hannę W. oraz Prokuratora Okręgowego w Ł. od postanowienia Sądu Rejonowego-Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych dla Łodzi Śródmieścia z dnia 14 października 2002 r. [...] odrzucającego ich odwołanie od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych-Oddziału w Ł. z dnia 5 lipca 2002 r., odmawiającej skierowania powódki na badania lekarskie na prośbę Prokuratury Okręgowej w Ł., celem ustalenia procentowego uszczerbku na zdrowiu z tytułu wypadku przy pracy z dnia 7 maja 2002 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych wskazał, iż przepisy ustawy z dnia 27 lipca 2001 r. - Prawo o ustroju sądów powszechnych wyłączyły sędziów i prokuratorów z systemu ubezpieczeń społecznych, który to system uzależnił przyznanie świadczeń od opłacania składek na ubezpieczenie. Zdaniem pozwanego, brak było również podstaw do skierowania

sprawy do lekarza orzecznika ZUS, który zgodnie z rozporządzeniem Ministra Pracy i Polityki Socjalnej z dnia 8 sierpnia 1997 r. wydaje orzeczenie tylko w sprawie świadczeń przysługujących z ubezpieczenia społecznego.

Za bezsporne w sprawie Sąd Rejonowy uznał, a Sąd drugiej instancji stanowisko to zaakceptował, iż roszczenie o skierowanie na badanie lekarskie przez lekarza orzecznika nie jest sprawą z zakresu ubezpieczeń społecznych w rozumieniu art. 476 § 2 k.p.c. i tak sformułowane odwołanie strony podlega odrzuceniu na podstawie art. 199 § 1 pkt 1 k.p.c. Sąd wskazał również, iż sprawa dotycząca skierowania prokuratora na badanie przez lekarza orzecznika nie dotyczy ubezpieczeń społecznych z uwagi na fakt, iż na mocy art. 12 ust. 1 w związku z art. 6 ust. 1 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (Dz.U. Nr 137, poz. 887 ze zm.) prokuratorzy nie zostali objęci ubezpieczeniem społecznym, w tym ubezpieczeniem wypadkowym i chorobowym.

W kasacji od postanowienia Sądu Okręgowego Prokurator Okręgowy w Łodzi wniósł o jego uchylenie w całości i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi drugiej instancji, ewentualnie o zmianę „poprzez uchylenie decyzji ZUS z dnia 5 lipca 2002 r. i umorzenie postępowania.” Podstawę kasacji stanowiły zarzuty naruszenia „art. 476 § 2 pkt 1 i 4 k.p.c., art. 477⁸ § 2 pkt 3 k.p.c. i art. 199 § 1 pkt 1 k.p.c., polegające na błędnym uznaniu, iż odwołanie od wydanej bez podstawy prawnej decyzji ZUS z dnia 5 lipca 2002 r. nie podlega rozpoznaniu jako sprawa sądowa, podczas gdy oddalenie zażalenia powodów od orzeczenia odrzucającego samo odwołanie od decyzji skutkuje pozostawieniem w obrocie prawnym bezpodstawnej decyzji ZUS”.

Rozpoznając sprawę Sąd Najwyższy wziął pod uwagę, co następuje:

Żaden z poniesionych w kasacji zarzutów nie jest usprawiedliwiony, a wniesiona w sprawie kasacja jest bezzasadna. Przedmiotem zaskarżenia przed Sądami obu instancji była decyzja Zakładu Ubezpieczeń Społecznych odmawiająca skierowania wnioskodawczyni Hanny W. na badanie lekarskie przez lekarza orzecznika. Chybiony jest zarzut naruszenia zaskarżonym postanowieniem art. 476 § 2 pkt 1 i 4 k.p.c. Przepis ten określa zakres przedmiotowy spraw z zakresu ubezpieczeń społecznych podlegających kognicji sądów powszechnych, powołanych do rozpoznawania spraw cywilnych. Są to sprawy rozpoznawane w postępowaniu odrębnym i tylko

mieszczące się w zakresie przedmiotowym art. 476 § 2 i 3 k.p.c. Stosownie do wskazanych w kasacji pkt 1 i 4 art. 476 § 2 k.p.c., takimi sprawami są te, w których wniesiono odwołanie od decyzji organów rentowych, dotyczących: 1) ubezpieczeń społecznych i ubezpieczenia rodzinnego, 4) innych świadczeń w sprawach należących do właściwości Zakładu Ubezpieczeń Społecznych. W świetle tych przepisów trafne było stanowisko Sądu Rejonowego, zaakceptowane przez Sąd Okręgowy, że droga sądowa w sprawie była niedopuszczalna, ponieważ odmowa poddania wnioskodawcy badaniu lekarskiemu dla ustalenia uszczerbku na zdrowiu nie jest sprawą z zakresu ubezpieczeń społecznych w rozumieniu tego przepisu, a Zakład Ubezpieczeń Społecznych nie był uprawniony do wydania decyzji dotyczącej „odmowy poddania badaniu lekarskiemu”. W okresie, w którym został zgłoszony wniosek wnioskodawcy o to badanie, obowiązywało rozporządzenie Ministra Pracy, Płac i Spraw Socjalnych oraz Ministra Zdrowia i Opieki Społecznej z dnia 17 października 1975 r. w sprawie zasad i trybu orzekania o uszczerbku na zdrowiu oraz wypłacania świadczeń z tytułu wypadków przy pracy, w drodze do pracy i z pracy oraz z tytułu chorób zawodowych (Dz.U. Nr 36, poz. 199), przy odpowiednim zastosowaniu - na podstawie jego § 23 - przepisów rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 12 sierpnia 1968 r. w sprawie ustroju, zakresu działania komisji lekarskich do spraw inwalidztwa i zatrudnienia, trybu odwoływania oraz nadzoru nad działalnością tych komisji (Dz.U. Nr 31, poz. 206), a po jego uchyleniu, przepisów rozporządzenia Ministra Pracy, Płac i Spraw Socjalnych z 8 sierpnia 1997 r. w sprawie orzekania o niezdolności do pracy dla celów rentowych i zatrudnienia (Dz.U. Nr 99, poz. 612). Żaden z aktów normatywnych nie przewidywał możliwości zaskarżenia do sądu pracy i ubezpieczeń społecznych jakichkolwiek rozstrzygnięć podejmowanych w tym trybie przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych.

. Wprawdzie zasadnie podniesiono w kasacji, że decyzja Zakładu z 5 lipca 2002 r. jest wadliwa i powinna być usunięta z obrotu prawnego, jednakże wadliwość ta nie oznacza dowolności w wyborze środka jej zaskarżenia. Nie ulega wątpliwości, że takim środkiem nie jest wniesiona w sprawie kasacja. Zgodnie z art. 123 w związku z art. 1 ust. 1 pkt 4 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (Dz.U. Nr 137, poz. 887 ze zm.), w postępowaniu przed organem rentowym stosuje się przepisy Kodeksu postępowania administracyjnego, chyba że ustawa stanowi inaczej. Skoro zatem powołana ustawa o systemie ubezpieczeń społecznych inaczej nie stanowi, to wzruszenie „decyzji dotkniętej nieważnością”, której dotyczy

kasacja, może nastąpić tylko w postępowaniu administracyjnym, a nie w drodze odwołania do sądu powszechnego, powołanego do rozpoznawania spraw cywilnych, także w postępowaniu odrębnym z zakresu ubezpieczeń społecznych, które ze swej istoty są sprawami dwuetapowymi. W tych sprawach droga sądowa jest dopuszczalna dopiero po zakończeniu postępowania przed organem rentowym wydaniem decyzji dotyczącej spraw wymienionych w art. 476 § 2 k.p.c., co oznacza, że nie od każdej decyzji tego organu przysługuje prawo wniesienia odwołania w tym trybie.

Nie ma to wprawdzie istotnego znaczenia dla niniejszego rozstrzygnięcia, jednakże Sąd Najwyższy zauważa, że całkowicie bezprzedmiotowe i niezrozumiałe jest powołanie się w kasacji na to, że: „podzielając w pełni tezy uzasadnienia uchwały SN z 27.09.2002 r. w sprawie III ZP 5/02, w zakresie uznania, iż sam fakt wyłączenia przez pragmatykę zawodową obowiązku uiszczania składek na ubezpieczenie wypadkowe, nie oznacza jednocześnie wyłączenia sędziów z całości uregulowań ustawy wypadkowej, podnieść należy, iż dotyczą one nieobowiązującego już prawa oraz nie zawierają w pełni rozważań, dotyczących pojęcia „zasiłków”, z art. 4 pkt. 4 ustawy z 13.10.1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (Dz.U. Nr 137, poz. 887 ze zmianami).” Bezprzedmiotowe, bo przedmiotem sporu i zaskarżenia kasacyjnego w rozpoznawanej sprawie nie było to, czy będąca prokuratorem wnioskodawczyni jest, czy nie jest wyłączona „z całości uregulowań ustawy wypadkowej” lecz to, czy dopuszczalna jest droga sądowa od odmowy organu rentowego poddania jej badaniu lekarskiemu. Niezrozumiałe, bo nie wiadomo jaki jest związek niniejszej sprawy z tym, że „tezy” Sądu Najwyższego „dotyczą nieobowiązującego już prawa i nie zawierają w pełni rozważań dotyczących pojęcia „zasiłków”, z art. 4 pkt 4 ustawy z 13.10.1998 r.” Stosownych rozważań nie zawiera także kasacja, natomiast powołany przepis, znajdujący się w słowniczku ustawowym, odnosi się do „zasiłków i świadczeń rehabilitacyjnych z ubezpieczenia chorobowego oraz wypadkowego”, natomiast wnioskodawczyni ubiegała się o ustalenie procentowego uszczerbku na zdrowiu spowodowanego wypadkiem przy pracy, a kwestionowana decyzja nie dotyczyła ani zasiłku ani świadczenia rehabilitacyjnego. Powoływana uchwała Sądu Najwyższego nie ma żadnego odniesienia do rozpoznawanej sprawy.

Mając powyższe na uwadze, wobec braku usprawiedliwionych podstaw kasacyjnych, Sąd Najwyższy na podstawie art. 393¹² k.p.c. orzekł jak w sentencji wyroku.

=====